C/2024/6861

28.11.2024.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas rezolūcija

ES demokrātiskā progresa plānošana: rezolūcija nākamajam likumdošanas pilnvaru termiņam

(C/2024/6861)

Ziņotāji: **Christa SCHWENG (I grupa)**
Cinzia DEL RIO (II grupa)
Ioannis VARDAKASTANIS (III grupa)

Juridiskais pamats	Reglamenta 52. panta 4. punkts
Pieņemts plenārsesijā	18.9.2024.
Plenārsesija Nr.	590
Balsojuma rezultāts (par/pret/atturas)	193/7/6

SATURS

Lappuse

1. Charting the EU's democratic progress: a resolution for the next legislative mandate 1
2. The EU: a legacy of success resolutely tackling future challenges 2
3. The EU as a global player for peace, security, trade and progress 3
4. Secure our values, respect for fundamental rights and diversity 4
5. Preparing for enlargement and reforms 5
6. Secure the EU's sustainable and inclusive growth, competitiveness and investment 6
7. The social dimension of security: employment, skills and a just transition 9
8. Securing health and decent living conditions: a solid societal dimension 11
9. Participation of citizens, robust civic space and meaningful civic dialogue 13

1. ES demokrātiskā progresa plānošana: rezolūcija nākamajam likumdošanas pilnvaru termiņam

1.1. Jaunais Eiropas Parlaments un Eiropas Komisija kopā ar Eiropas Savienības Padomi būs atbildīgi par ES vadību nākamajos piecos gados un turpmāk. Valdības ir paudušas viedokli Versaļas un Granadas deklarācijās. Iedzīvotāji savu viedokli ir izteikuši Konferencē par Eiropas nākotni (*CoFoE*). Ņemot vērā konferencē sniegtos ieteikumus (it īpaši 36. un 39. priekšlikumu, kuru mērķis bija piešķirt EESK skaidru lomu līdzdalības procesos), EESK organizēja savu pirmo Pilsoniskās sabiedrības nedēļu, apspriežoties ar iedzīvotājiem, tostarp jauniešiem, sociālajiem partneriem un pilsoniskās sabiedrības organizācijām (PSO). Rezultāts bija visaptverošs īstenojamo pasākumu kopums, lai nākamajā ES pilnvaru termiņā stiprinātu un aizsargātu demokrātijas principus.

1.2. Pašreizējā daudzo krīžu kontekstā EESK mudina jauno Eiropas Parlamentu un Eiropas Komisiju, kuriem leģitimitāti piešķir iedzīvotāju balsojums 2024. gada jūnija vēlēšanās, gan izmantot nākotnes redzējumu, kas izriet no Konferences par Eiropas nākotni, gan Pilsoniskās sabiedrības nedēļas redzējumu, un pārstāvības daudzveidību EESK, lai stiprinātu ES starptautisko pozīciju, nostiprinātu ES institucionālo arhitektūru, nodrošinātu stabilu pamatu mūsu kopīgajām vērtībām un virzītu mūsu ekonomiku uz ilgtspējīgu nākotni ar progresīvu, iekļaujošu sociālo modeli, kas ir būtisks progresam, vienotībai un konkurētspējai.

1.3. ***EESK aicina Eiropas Savienības iestādes izstrādāt sešu punktu drošības koncepciju:***

— ***ES, kas aizsargā savus iedzīvotājus pret ārējiem draudiem. Šajā nolūkā ir vajadzīgi tādi ES ārējo attiecību pasākumi, kas vērsti uz stabilākām pamattiesībām un ir padarīti uzticamāki, pateicoties kopējai ES aizsardzības politikai apvienojumā ar kopēju ārpolitiku; Eiropas Savienībai ir vajadzīgi arī pašu resursi, lai tās politika miera nodrošināšanas, konfliktu novēršanas un atrisināšanas jomā varētu pienācīgi darboties;***

— ***ES, kas aizsargā cilvēkus pret iekšējiem riskiem, galvenokārt tiem, kuri saistīti ar veselību, demogrāfiskajām pārmaiņām un nabadzību, un kas nodrošina pieejamu, vispārēju sociālo aizsardzību un labklājību visā Eiropā;***

— ***ES, kas garantē konkurētspējīgu sociālo tirgus ekonomiku, kuras pamatā ir ekosistēmas, kas nodrošina ražīgumu, inovāciju, kvalitatīvas darbvietas un pilnīgu nodarbinātību, kurā konkurētspēja sakņojas ES spējā būt vidiskās ilgtspējas un sociālā un tehnoloģiskā progresa priekšgalā;***

— ***ES, kas rada noturīgu ekonomiku ikvienam, nodrošinot efektīvu makroekonomikas politikas koordināciju dalībvalstīs un vienlaikus aizsargājot savu iedzīvotāju ekonomisko labklājību; nodrošinot Eiropas uzņēmumu ilgtspējīgu konkurētspēju un saglabājot pirktspēju, vienlaikus efektīvi apkarojot inflāciju; garantējot finansiālo iekļautību un veicinot finansiālo izglītotību; izstrādājot taisnīgas nodokļu sistēmas; apkarojot nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizāciju; un izveidojot tādu Eiropas budžetu, kas Eiropas Savienībai nodrošina pietiekamus finanšu līdzekļus tās politisko mērķu sasniegšanai, nevienu neatstājot novārtā;***

— ***ES, kas nodrošina sociālo partneru, organizētas pilsoniskās sabiedrības un sabiedrības dialogu un līdzdalību, lai pārvarētu mūsdienu un tuvākās nākotnes sarežģītos un ar pārmaiņām saistītos laikus. Miera priekšrocībām būtu jāsasniedz visi mūsu sabiedrības elementi un grupas;***

— ***ES, kas aizsargā pret pašreizējiem un turpmākiem klimata pārmaiņu, piesārņojuma un biodaudzveidības zuduma riskiem. Klimata krīze apdraud dzīvības un iztikas līdzekļus. Eiropas Savienībai jāveic pasākumi, lai līdz 2040. gadam panāktu emisiju samazinājumu par 90 %, palielinātu noturību pret klimata pārmaiņām un atjaunotu dabu un biodaudzveidību nolūkā nodrošināt, ka netiek apdraudēts pamatvajadzību (pārtikas, ūdens, enerģijas, sabiedrības veselības u. c.) nodrošinājums Eiropas Savienībā un pasaulē.***

2. ES: panākumu mantojums apvienojumā ar nākotnes problēmu apņēmīgu risināšanu

2.1. Eiropas Savienības pamatā ir universālās vērtības, tiesības un tiesiskums. Tas, kā arī 80 miera gadi ir šā Eiropas veiksmes stāsta galvenais elements. Eiropieši ir piedzīvojuši grūtus brīžus – ES ir divu pasaules karu bērns – taču pierādījumi liecina, ka viņu sasniegumi ir bijuši labāki nekā jebkuram no viņu konkurentiem vai kaimiņvalstīm. Nav šaubu, ka ES kopš tās izveides ir piedzīvojusi ilgstošu miera, ekonomiskās labklājības un sociālā progresa periodu.

2.2. Covid-19 pandēmijas laikā ES nodrošināja visiem bezmaksas piekļuvi vakcīnām, kā arī garantētu pārtikas pieejamību. Tā ir reaģējusi uz bērnu un jauniešu kampaņām par klimata pārmaiņu novēršanu, pieņemot vērienīgāko ilgtspējīgas vides programmu – Eiropas zaļo kursu, kura mērķis ir līdz 2050. gadam padarīt Eiropu klimatneitrālu. ES ir veikusi pasākumus, lai apkarotu visu veidu diskrimināciju. Neatkarīgi no tā, vai tie ir bāzēti lielā vai mazā dalībvalstī, uzņēmumiem, sociālās ekonomikas dalībniekiem un pašnodarbinātām personām ir piekļuve 450 miljonu patērētāju tirgum ar vienlīdzīgām iespējām, kurā visi ekonomikas dalībnieki var darboties stabilā vidē.

2.3. ES ir ekonomika, kas vislabāk aizsargā cilvēkus un tiecas izmantot talantus. Tās mērķis ir arī aizsargāt patentus un reģionālos produktus, un tā ir līdere digitālās ekonomikas regulēšanā. Visas valstis, kas gadu gaitā pievienojušās Eiropas Savienībai, ir uzlabojušas savu dzīves līmeni un darba apstākļus vairāk un ātrāk nekā jebkura cita valsts šajā reģionā. Uz tiesībām balstīta pieeja personu pārvietošanās brīvībai ir būtiska, lai nodrošinātu progresu, taisnīgumu un dziļāku integrāciju. EESK sagaida, ka tas pats notiks attiecībā uz tām valstīm, kuras drīzumā pievienosies ES saimei.

2.4. Šos kolektīvos sasniegumus vairs nevar uzskatīt par pašsaprotamiem. ES tagad saskaras ar jauniem riskiem, kā arī ar veciem un jauniem izaicinājumiem. Krievijas un Ķīnas asociācija ar jaunietekmes valstīm (piemēram, *BRICS* valstīm un Persijas līča valstīm) pārveido globālo ģeopolitisko ainu un ekonomiskās partnerības. Jāuzsver, ka valstis, kuras atšķirībā no ES nav demokrātiskas valstis, īsteno agresīvu, negodīgu ārpolitiku, kas ir atrauta no cilvēktiesībām un ilgtspējīgas attīstības. Krievijas un Ķīnas asociācijas finanšu ieguldījumi ir pilnībā mainījuši globālo finanšu arhitektūru, liekot meklēt jaunu līdzsvaru. Pat Amerikas Savienotās Valstis riskē zaudēt uzticama partnera iezīmes, ja šogad atkal pie varas nāks populistiskie spēki.

2.5. Tādējādi ES saskaras ar nenoteiktību riskantās situācijās, ko izraisījuši tādi kari kā Ukrainā un Gazā, un tai pasaulē ir jāmeklē sabiedrotie, kuri arī ir dibināti uz tiesiskumu un ievēro pamattiesības: šīs ir vērtības, kas vieno ES dalībvalstis.

2.6. Iedzīvotāji, kas pārdzīvojuši dziļu ekonomikas, veselības un ģeopolitisku krīžu virkni, izjūt šo nenoteiktību un vēlas, lai viņu iestādes – Eiropas, valsts, reģionālās un vietējās iestādes – viņus aizsargātu pret nelabvēlīgiem dzīves apstākļiem, ko var radīt ārēji vai ekonomiski riski, uzbrukumi mūsu pamatvērtībām, veselības apdraudējumi vai pienācīgu ienākumu zudums.

3. **ES kā pasaules mēroga dalībniece miera, drošības, tirdzniecības un progresa veicināšanā**

3.1. Pēdējos gados ES ir spējusi pārvarēt krīzes, balstoties uz saviem pamatprincipiem un dalībvalstu ciešu vienotību. Tas ir panākts arī, pateicoties tās fiskālajai spējai, ko stingri atbalsta tās dalībvalstis un kas ir nodrošinājusi ātru reaģēšanu un spēju rīkoties.

3.2. Dalībvalstis vienas pašas nespēj risināt mūsdienu problēmas, bet būdamas vienotas, tās var ietekmēt nākotni. Klimata pārmaiņām un fosilā kurināmā izmantošanas pakāpeniskai izbeigšanai būs vajadzīga jauna ES stratēģiskās autonomijas politika, taču tās arī mainīs globālo spēku līdzsvaru un palielinās globālo konfliktu saasināšanās risku. Tā vietā, lai valstis īstenotu nacionālu reaģēšanu, kas vājina ES, Eiropai jābūt skaidram redzējumam un spēcīgākai, kopīgai politiskajai lomai šajā jaunajā ģeopolitiskajā kontekstā, lai tā spētu reaģēt efektīvāk un ātrāk.

3.3. Eiropas Savienībai būtu jāstiprina un jāgarantē iedzīvotāju drošība vairākās jomās, aizsargājot viņus no ārējiem ienaidniekiem; veselības apdraudējumiem un turpmākām pandēmijām; hibrīddraudiem, kā arī progresīvu digitālo tehnoloģiju ļaunprātīgas vai neatbilstošas izmantošanas; nabadzības, atstumtības un diskriminācijas riska, vienlaikus nodrošinot ekonomiskās un darba iespējas ikvienam; klimata un biodaudzveidības ārkārtas situāciju riska; un, visbeidzot, no apdraudējuma līdzdalības demokrātijai ar iedzīvotāju aktīvu līdzdalību pilsoniskajā, politiskajā un demokrātiskajā dzīvē.

3.4. ES ir un tai arī turpmāk jāpaliek miera uzturētājai. Ir jāuzlabo ES diplomātiskā spēja, lai tās kopējā drošības un aizsardzības politika atbilstu reālai spējai atrisināt un novērst konfliktus. Šai politikai būtu jāaizsargā pret ārēju iejaukšanos, kuras mērķis ir destabilizēt sabiedrību un demokrātiskās iestādes, un Eiropas Savienībai būtu jāiesaistās jaunā multilaterālismā saskaņā ar starptautiskajām tiesībām. ES kopējai aizsardzības politikai ir vajadzīga arī patiesa un pilnvērtīga kopējā ārpolitika, kas sniedzas tālāk par pašreizējo ciešāko sadarbību (t. i., kopējā ārpolitika un drošības politika). Šajā nolūkā Eiropas Savienības rīcībā vajadzētu būt atbilstošiem materiālajiem un nemateriālajiem līdzekļiem, tostarp pašu resursiem.

3.5. EESK atbalsta

— miera, drošības un aizsardzības, globālā tiesiskuma un globālā progresa veicināšanu, aktīvi iesaistoties miera stiprināšanā; centienus veicināt daudzpusējo sistēmu; godīgas konkurences nodrošināšanu; nabadzības novēršanu; sociālā un pilsoniskā dialoga veicināšanu; demokrātijas, cilvēktiesību un humānas migrācijas pārvaldības sistēmas veicināšanu;

— darbu pie lielākas politiskās integrācijas; uzlabotu stratēģisko autonomiju; un kopēju, patiesu un pilnvērtīgu ārpolitiku. Šajā nolūkā Eiropas Savienībai būtu jāpauž vienots viedoklis daudzpusējās institūcijās un jāizmanto euro starptautiskā loma kā stratēģisks aktīvs. EESK iesaka ieviest kvalificēta vairākuma balsojumu ES ārpolitikas jomā;

— stiprināt ES kopējo drošības un aizsardzības politiku, tostarp veicinot kopīgas ES stratēģiskās un kritiskās tehnoloģijas un aizsardzības spējas, un pastiprināt sadarbību ar līdzīgi domājošiem partneriem;

— īstenot ANO programmu 2030. gadam un tās ilgtspējīgas attīstības mērķus kā visaptverošu ES stratēģiju, kas veltīta mieram, ekonomiskajam, sociālajam un vidiskajam progresam. Tas notiks tikai tad, ja strukturēti un jēgpilni būs iesaistīta pilsoniskā sabiedrība;

— veicināt atvērtu, uz noteikumiem balstītu Eiropas tirdzniecības politiku, papildinot un atbalstot citas svarīgas ES rīcībpolitikas pamattiesību un tiesiskuma, kā arī klimata, digitalizācijas, inovācijas, sociālās un rūpniecības politikas jomā. Tirdzniecības nolīgumiem būtu jāpalielina noturība, dažādojot importu, radot tirgus iespējas Eiropas uzņēmumiem, uzlabojot drošību un mazinot ģeopolitiskos riskus, kā arī vienlaikus veicinot sociālo un vidisko standartu izpildi un visā pasaulē nodrošinot vienlīdzīgus nosacījumus godīgai konkurencei. To piedāvātā papildu piekļuve kritiskām izejvielām un citiem resursiem, tostarp enerģijai, var palīdzēt nodrošināt noturīgas, ilgtspējīgas un atbildīgas ES piegādes ķēdes;

— atzīt, cik izšķiroša loma ir nesen pieņemtajai direktīvai par pienācīgu rūpību, kas veicina cilvēktiesību un vidiskos apsvērumus kā konkrētu piegādes ķēžu un uzņēmumu darbību neatņemamu sastāvdaļu, un prasīt to efektīvi īstenot.

4. **Nodrošināt mūsu vērtības, pamattiesību ievērošanu un daudzveidību**

4.1. Eiropa, kas veicina daudzveidību un aizstāv tiesiskumu un pamattiesības, ir saliedētas un iecietīgas sabiedrības pamats. Eiropas Savienībai būtu jāieņem nostāja attiecībā uz tiesiskumu kā pamatprincipu un jārāda piemērs cīņā pret dezinformāciju un diskrimināciju. Visās valstīs, kas atkāpjas no tiesiskuma, tiek skartas sievietes, *LGBTQIA+* kopiena un/vai neaizsargātas grupas. Cīņa par tiesiskumu ir cīņa par līdztiesību, objektīvu izglītību mūsu bērniem, par to, lai jaunieši varētu iziet ielās ilgtspējīgas nākotnes labā un lai neatkarīgie žurnālisti un cilvēktiesību aizstāvji varētu baudīt vārda brīvību. Tiesiskuma ievērošanai ir arī ekonomiska dimensija, kas ietekmē tirdzniecības un ieguldījumu lēmumus, jo tiesiskums ir arī pamats stabilai un paredzamai videi uzņēmumiem un patērētājiem. EESK mudina ES rīkoties, lai tiktu ievērots tiesiskums visā Eiropas Savienībā un ārpus tās.

4.2. Ir ļoti svarīgi, lai visās diskusijās par ES panākumiem priekšplānā tiktu izvirzītas tādas pamatvērtības kā demokrātija, solidaritāte, cilvēktiesības, līdztiesība, ilgtspēja un tiesiskums. Sociālajiem partneriem un pilsoniskās sabiedrības organizācijām ir izšķiroša nozīme šo vērtību uzturēšanā un stiprināšanā. To nenogurstošie centieni veicināt iedzīvotāju iesaisti un aktīvu pilsoniskumu, atbalstīt pilsonisko un sociālo dialogu, aizstāvēt cilvēktiesības un sekmēt demokrātisko praksi ir ārkārtīga vērtība, kas vairo ES spēku, noturību un pārstāvētību.

4.3. Viena no prioritātēm ir atzīt un akcentēt PSO neaizstājamo lomu minēto principu aizsardzībā, jo tā būtiski padziļina visaptverošo redzējumu par Eiropu, uz kādu mēs tiecamies.

4.4. Tāpēc EESK iesaka

— Eiropas Savienībai rīkoties saistībā ar iespējamu Līguma pārskatīšanu nākotnē, lai nodrošinātu tiesiskuma, pamattiesību un daudzveidības ievērošanu, izpētot izmaiņas lēmumu pieņemšanas mehānismos. Demokrātijas aizsardzība pret iekšējiem un ārējiem draudiem ir jānodrošina, veidojot labvēlīgu pilsonisko telpu ES teritorijā un ārpus tās un grozot demokrātijas aizsardzības tiesību aktu kopumu, lai novērstu nepilnības, kas apdraud demokrātiskās iestādes;

— izveidot Eiropas demokrātijas vairogu, lai aizsargātu pret ārvalstu iejaukšanos un dezinformāciju un saglabātu demokrātisko procesu integritāti visā Eiropas Savienībā;

— saskaņā ar Migrācijas un patvēruma paktu nodrošināt, ka ES panāk pareizo līdzsvaru starp efektīvu un reālistisku, humānu un ilgtspējīgu migrācijas pārvaldību, veicinot likumīgus kanālus ieceļošanai Eiropas Savienībā, vienlaikus nodrošinot drošību un kontroli pār tās ārējām robežām, tiesībās balstītu pieeju patvērumam un migrantu un bēgļu iekļaušanu darba tirgū. Vienmēr ir jāgarantē pilnīga cilvēktiesību ievērošana un dalībvalstu solidaritāte;

— veikt steidzamus pasākumus, lai izveidotu "Vienlīdzības Savienību" visiem visu vecumu cilvēkiem. Tas nozīmē, ka būs jāstiprina spēkā esošais tiesiskais regulējums diskriminācijas novēršanas jomā un jānodrošina pilnīga īstenošana un izpilde. Šajā nolūkā ir arī jānostiprina līdztiesības komisāra amats jaunajā komisāru kolēģijā un jānodrošina šim amatam īpašs portfelis un attiecīgs ģenerāldirektorāts.

5. **Gatavošanās paplašināšanās procesam un reformām**

5.1. Lai nodrošinātu, ka Eiropas projekts turpina virzību miera, labklājības un demokrātijas virzienā un lai mūsu kontinentā radītu ilgtermiņa stabilitāti, mūsu saimē ir jāuzņem jauni locekļi no Rietumbalkānu valstīm un Krievijas kaimiņvalstīm, piemēram, Ukraina, Moldova un Gruzija. ES lēmumu pieņemšanas procesi varētu nebūt piemēroti 30–35 valstu Savienībai. Nozīmīgs nākamās Eiropas Komisijas uzdevums būs sagatavot un vajadzības gadījumā pielāgot iestādes, vienlaikus rūpīgi uzraugot kandidātvalstu virzību uz ES pamatvērtībām un tās *acquis* turpmākajos gados. Cieši sadarbojoties ar Eiropas Parlamentu, nākamajai Komisijai ir jānodrošina, ka jebkura turpmākā paplašināšanās sniedz labumu gan ES pilsoņiem, gan kandidātvalstu pilsoņiem un ka tiek saglabāti augstie ES ilgtspējas standarti.

5.2. Lai īstenotu Eiropas investīciju politiku, ir arī jāpielāgo ES budžets un ES pašu resursi. Šajā ziņā noderīga varētu būt pieredze, kas gūta no *Next Generation EU*.

5.3. Šim procesam būtu jāveicina organizētas pilsoniskās sabiedrības līdzdalība, īpašu lomu piešķirot sociālajiem partneriem, un visām politiskajām partijām būtu jāapņemas aizstāvēt savas biedrošanās tiesības, tiesības uz vārda brīvību, preses un mediju brīvību, kā arī cīnīties pret jebkādu informācijas monopolu un manipulāciju ar publisko diskursu.

5.4. Kohēzijas politika arī turpmāk ir viens no pamata pīlāriem, ko izmanto, lai Eiropas Savienību tuvinātu tās iedzīvotājiem un samazinātu nevienlīdzību ES reģionu, kā arī cilvēku starpā. Kohēzijas politikai, kas pielāgota nākotnes vajadzībām, arī turpmāk jābūt stabilai ieguldījumu politikai, lai atbalstītu ekonomisko, sociālo un teritoriālo kohēziju visā Eiropas Savienībā, vienlaikus cenšoties nodrošināt vienlīdzīgas iespējas un uzlabot dzīves un darba apstākļus visiem. Tās pamatprincips "nevienu neatstāt novārtā" joprojām ir stabils un spēkā esošs. PSO ir gatavas turpināt darbu pie kohēzijas mērķu sasniegšanas, izmantojot partnerības principu, daudzlīmeņu pārvaldību un dalītu vadību. Sevišķa uzmanība būtu jāpievērš reģioniem ar īpašām iezīmēm, piemēram, tālākajiem reģioniem, kalnu apgabaliem un salām. Daudzgadu finanšu shēmai (DFS) būtu jāspēj risināt problēmas, ko radīs paplašināšanās, kā arī novērst ar reģionu nevienlīdzību saistītos riskus, ko var radīt drošības programma, ja trūkst stabilas un pienācīgi finansētas reģionālās un vietējās kohēzijas politikas.

5.5. Šajā saistībā EESK aicina saglabāt par šo svarīgo politikas jomu atbildīgā komisāra amata portfeli un iebilst pret kohēzijas politikas pārveidošanu par vienkāršu ekonomikas atveseļošanas instrumentu vai ārkārtas krīžu pārvarēšanas rīku.

5.6. EESK jau ir spērusi nozīmīgu soli ceļā uz paplašināšanos, dažās EESK sanāksmēs nodrošinot kandidātvalstu pilsoniskās sabiedrības organizāciju pārstāvju *ad hoc* dalību. Mēs mudinām citas ES iestādes sekot mūsu piemēram un ļaut kandidātvalstu pārstāvjiem piedalīties ES kārtējās sanāksmēs. Tas būs pamanāms apliecinājums ES apņēmībai turpināt paplašināšanos, vienlaikus sniedzot šo valstu iedzīvotājiem iespēju uzzināt, kā EESK un ES darbojas kopumā.

5.7. EESK aicina

— Eiropas Parlamentu sekot EESK piemēram un vismaz daļēji iesaistīt kandidātvalstis ES ikdienas darbā, izmantojot ciešākas partnerības;

— nodrošināt ES kohēzijas politikas atbilstību nākotnes vajadzībām ar līdzsvarotiem un taisnīgiem pārdales pasākumiem starp reģioniem un iedzīvotājiem gan kandidātvalstīs, gan pašreizējo dalībvalstu reģionos, kuri paplašināšanās rezultātā ir vairāk pakļauti pārmaiņām;

— Eiropas Savienību apsvērt iespēju ieviest kvalificēta vairākuma balsošanu pievienošanās Eiropas Savienībai procesā vismaz visos starpposmos un nodrošināt lēmumu atklātību, pārredzamību un pieejamību plašākai sabiedrībai. Būtu jāpieņem stingrāki pamattiesību īstenošanas pasākumi.

6. **Nodrošināt ilgtspējīgu un iekļaujošu ES izaugsmi, konkurētspēju un investīcijas**

6.1. Ņemot vērā jauno ģeopolitisko realitāti un arvien sarežģītākas problēmas, mēs aicinām ES iestādes rīkoties izlēmīgi, lai nodrošinātu ES ilgtermiņa konkurētspēju, labklājību un vadošo lomu pasaules mērogā. Tiek prognozēts, ka ES dalība pasaules ekonomikā līdz 2050. gadam pakāpeniski samazināsies no gandrīz 15 % līdz tikai 9 % ([1]). Tāpēc ļoti būtiski ir pilnveidot visas rīcībpolitikas, kas vērstas uz ES produktivitātes un ilgtspējīgas konkurētspējas stiprināšanu. Investīcijas inovācijā un ražošanā, kas balstītas uz atvērtu stratēģisko autonomiju, piemēram, neto nulles emisiju industrijā, aprites ekonomikā, kritiski svarīgās izejvielās, Mikroshēmu aktā un aizsardzības un stratēģiskajās tehnoloģijās, ir steidzamas, un tās būtu jāsaskaņo ar kopējiem sociālajiem un vidiskajiem mērķiem, sekmējot nākamo paaudžu labklājību.

6.2. Pēdējos gados novērotās klimata pārmaiņas, piesārņojums un biodaudzveidības pārmaiņas ir likušas Eiropai uzņemties zaļā kursa īstenošanu. Eiropas Savienībai ir steidzami vajadzīgs spēcīgs zaļais un sociālais kurss, kura pamatā ir labklājības ekonomika, un jauna koncepcija par labklājību cilvēkiem un planētai, nodrošinot taisnīgu pārkārtošanos un cilvēktiesībās balstītu pieeju. Lai nepieļautu, ka šī iniciatīva rada smagu slogu uzņēmumiem, ir jānodrošina pienācīga un efektīva īstenošana, izstrādājot reālistiskus rīcības plānus valsts līmenī un atbalstot uzņēmumus, it īpaši MVU, lai saglabātu konkurētspēju un nodrošinātu pilnīgu un kvalitatīvu nodarbinātību.

6.3. Arī ES zilais kurss ir viena no galvenajām prioritārajām jomām. Ņemot vērā ūdens būtisko nozīmi un pašreizējās un turpmākās problēmas, ar kurām saskaras pasaule un mūsu kontinents, ūdens būtu jāuzskata par prioritāti un ES zilais kurss būtu jāpieņem kā atsevišķa stratēģiska politikas joma, jo ūdens resursu politika nevar aprobežoties tikai ar klimata politiku. Zilais kurss un zaļais kurss daļēji pārklājas, bet saglabā dažādas darbības jomas un dažādas pieejas. Ar ūdeni saistītās problēmas Eiropa var pārvērst jaunās iespējās tehnoloģiju attīstībai, sabiedrības progresam, jaunām darbvietām, prasmēm un uzņēmējdarbības izaugsmei, vienlaikus respektējot vidi un aizsargājot ūdens resursus ikviena labā.

6.4. Eiropai ir milzīgs inovācijas potenciāls, kas ļauj mūsu ekonomikai konkurēt pasaules mērogā. Tomēr demogrāfiskās pārmaiņas, nepietiekami ieguldījumi uz nākotni vērstās izglītības sistēmās un jaunās prasmēs, slikti darba apstākļi dažās nozarēs un ierobežotas mobilitātes iespējas, kas izraisa darbaspēka trūkumu, kļūst par šķēršļiem taisnīgai un ilgtspējīgai ekonomikas izaugsmei gan valstu, gan reģionālajā līmenī. Globālajā sacensībā par talantiem Eiropai jābūt priekšgalā, piedāvājot pievilcīgu vietu dzīvei un darbam, neaizmirstot intelektuālā darbaspēka emigrācijas riskus Eiropas Savienībā un no trešām valstīm. Lai politiskā iniciatīva šajā jomā varētu būt veiksmīga, ir vajadzīga visaptveroša pieeja, kas būtu vērsta uz visām daudzveidīgajām šo problēmu dimensijām. Lai atbalstītu šīs straujās pārmaiņas darba pasaulē, svarīga nozīme ir sociālajam dialogam.

6.5. ES ekonomikas pamatā jābūt netraucēti funkcionējošam modernizētam vienotajam tirgum, kurā ir vairāk iespēju gan uzņēmumiem, gan darba ņēmējiem, gan sabiedrībai kopumā. Ieguldījumi jaunās tehnoloģijās ir jāveicina ar tālredzīgu, stabilu tiesisko regulējumu, kura pamatā ir paredzama politika gan ES, gan valstu līmenī. Izstrādājot finansēšanas mehānismus šādu ieguldījumu atbalstam, dalībvalstīm un Eiropas Savienībai būtu jānodrošina, ka netiek radīti konkurences izkropļojumi.

([1]) PwC (2017), The long view: how will the global economic order change by 2050?.

6.6. Lai atbalstītu šos mērķus, ar ES tiesisko regulējumu būtu jānodrošina juridiskā noteiktība un paredzamība, tam jābūt labāk integrētam un konsekventam visās politikas jomās, atvērtam inovatīvām pieejām un digitālam pēc noklusējuma, vienlaikus novēršot pārmērīgu regulējumu un cenšoties samazināt nevajadzīgu birokrātiju, nekaitējot pamatā esošajiem likumdošanas mērķiem. Valstu valdību pieaugošā tendence dot priekšroku iespējamām nacionālajām interesēm padara vienoto tirgu mazāk efektīvu un veicina tā sadrumstalotību. ES iestādēm ir pienākums nodrošināt ES noteikumu efektīvu īstenošanu un ātri un efektīvi vērsties pret tām dalībvalstīm, kuras neievēro noteikumus. Ir vajadzīgs tiesiskais regulējums, kas nodrošina pareizo līdzsvaru starp inovācijas un ieguldījumu stimulēšanu, no vienas puses, un visu veidu drošības problēmu pārvaldību, no otras puses, lai pilnībā izmantotu priekšrocības, ko sniedz Eiropas inovācijas potenciāls jauno tīro tehnoloģiju jomā, un nodrošinātu iniciatora priekšrocības zaļinošām nozarēm, kuras ir neatkarīgas no fosilā kurināmā, kā arī kļūtu par integrētāku ekosistēmu, kurā ražošanas nozare un pakalpojumi ir savstarpēji atbalstoši.

6.7. Spēcīgākai, transformatīvai un konkurētspējīgai rūpnieciskajai bāzei ir vajadzīgi apjomīgi ieguldījumi, kas būtu jāfinansē, jāregulē un jāīsteno tā, lai saglabātu vienotā tirgus integritāti un novērstu izaugsmes, ražīguma un inovācijas plaisas starp ES un tās starptautiskajiem partneriem un galvenajiem konkurentiem. Būtu jāīsteno efektīva rūpniecības politika, kas konkurētspējīgā veidā dekarbonizētu mūsu rūpniecību, attīstītu ES konkurētspējas priekšrocības digitālo un tīro tehnoloģiju jomā, diversificētu un nodrošinātu stratēģiskās piegādes ķēdes, kā arī stiprinātu Eiropas tehnoloģisko un industriālo bāzi. Šādai politikai ir vajadzīgi atbalstoši taisnīgas pārkārtošanās pasākumi, ieguldot mūsdienīgā publiskajā pārvaldē un pakalpojumos, infrastruktūrā un kvalitatīvos vispārējas nozīmes pakalpojumos.

6.8. Publiskajiem un privātajiem ieguldījumiem dalībvalstīs jābūt vērstiem uz to infrastruktūras atjaunināšanu. Nepieciešama ir koordinācija visos līmeņos, lai nodrošinātu to publisko ieguldījumu efektivitāti, kurus finansē vai nu ES, vai atsevišķas dalībvalstis. ES ekonomikas pārvaldības sistēma varētu radīt fiskālo telpu investīcijām, kas savukārt var radīt inovatīvus finansēšanas mehānismus kopā ar privāto sektoru, lai pilnībā izmantotu ES līmeņa finansiālā atbalsta potenciālu šādiem ieguldījumiem. Lai tas notiktu, vērienīgāks ilgtspējīga finansējuma satvars varētu efektīvāk garantēt, ka privātie ieguldījumi atbilst kopējiem ES mērķiem. Padarot alternatīvus finansējuma veidus, piemēram, aizdevumu platformas, kolektīvos ieguldījumus, riska kapitāla un obligāciju tirgus, pievilcīgākus un vieglāk pieejamus visu lielumu uzņēmumiem un fiziskām personām, varētu sekmīgāk finansēt vērienīgus inovācijas un investīciju projektus. Finanšu tirgu efektīva darbība ir būtiska pārejai uz klimatneitrālu un arvien digitālāku ekonomiku, kuai ir raksturīga ilgtspējīga un iekļaujoša ekonomikas izaugsme.

6.9. Ir svarīgi pabeigt kapitāla tirgu savienības (KTS) izveidi, lai mobilizētu resursus, kas vajadzīgi ieguldījumiem zaļajā un digitālajā pārveidē, kā arī ES stratēģiskajā autonomijā. Banku savienībai ir būtiska nozīme patiesas ekonomiskās un monetārās savienības izveidē, un tās izveides pabeigšana palielinātu ES ekonomikas finanšu stabilitāti un noturību.

6.10. Turklāt ir vērojams milzīgs solis uz priekšu mākslīgā intelekta izmantošanā, kas var veicināt produktivitātes pieaugumu un uzlabot darba organizācijas modeļus, ja tos pienācīgi pārvalda, izmantojot cilvēkcentrētu pieeju.

6.11. EESK

— aicina jauno Eiropas Parlamentu un Eiropas Komisiju maksimāli izmantot saņemtās pilnvaras un īstenot savus plānus aizsargāt planētu, ieguldīt ilgtspējīgā ekonomikas izaugsmē un konkurētspējā un palielināt ES suverenitāti stratēģiskās jomās, nākamo paaudžu labbūtības labā, un saskaņot to ar paaudžu vienlīdzību. Tiem būtu jāturpina virzība uz sociāli taisnīgu, zaļo, zilo un digitālo pārkārtošanos un inovāciju, tādējādi Eiropas projektā nodrošinot kvalitatīvas darbvietas un noturību;

— atbalsta mācīšanos no *Next Generation EU* un pašreizējo priekšlikumu un saistību pieņemšanu attiecībā uz jauniem pašu resursiem ES budžetā, izmantojot ES ieguldījumu instrumentu, kas attiecīgā gadījumā ļautu dažām kritiski svarīgām un stratēģiskām tehnoloģijām piemērot publisko pārvaldību, vienlaikus aizsargājot visus ieguldītājus — gan publiskos, gan privātos;

— iesaka veicināt Eiropas sociālās tirgus ekonomikas modeli, atbalstot uzņēmējdarbību un inovāciju; ieguldīt kvalitatīvā izglītībā, apmācībā un prasmēs; nodrošināt tiesības uz mūžizglītību, tostarp pārkvalifikāciju un prasmju pilnveidi; veicināt augstas kvalitātes profesionālo kvalifikāciju; radīt ilgtspējīgas un kvalitatīvas darbvietas, tostarp jaunos darba veidos; veicināt sadarbību starp izglītības un apmācības iestādēm; un nodrošināt visiem efektīvu piekļuvi kvalitatīvai apmācībai;

— iesaka pastiprināt spēkā esošos vienotā tirgus noteikumus, lai radītu jaunu dinamiku šķēršļu likvidēšanā cilvēku, preču, pakalpojumu, kapitāla un datu pārrobežu mobilitātei. Tas ir īpaši svarīgi, jo pēdējos gados vienlīdzīgus konkurences apstākļus vienotajā tirgū ir vājinājuši ar krīzi saistīti atbrīvojumi un palēninājums brīvu apriti kavējošu šķēršļu novēršanā;

— atbalsta MVU izveidi un attīstību, padarot par realitāti principu "vispirms domāt par mazajiem uzņēmumiem", nodrošinot stabilu tiesisko regulējumu, racionalizējot administratīvos procesus, lai atbalstītu MVU, nodrošinot vienlīdzīgus konkurences apstākļus vienotajā tirgū un dodot MVU piekļuvi atjaunīgajiem energoresursiem par pieņemamām cenām;

— aicina izstrādāt stabilu Eiropas industriālo stratēģiju, lai papildinātu 2040. gada mērķi samazināt CO_2 emisijas par 90 % un saglabātu kvalitatīvas darbvietas Eiropā. Tāpēc ES zaļā kursa ietvaros kā stratēģiska prioritāte ir steidzami vajadzīgs visaptverošs rīcības plāns, piemēram, ierosinātais tīras rūpniecības kurss, lai paaugstinātu un nodrošinātu ES ilgtspējīgu konkurētspēju;

— iesaka veikt pasākumus, ar kuriem dot jaunu impulsu ES lauksaimniecības nozarei un veicināt lauku attīstību, padarot tos pievilcīgākus jauniešiem, kā arī cilvēkiem, kuriem pieder mazas, vidējas vai ģimenes lauku saimniecības un uzņēmumi, tādējādi izvairoties no lauku iedzīvotāju aizplūšanas. Šie lauksaimnieki būtu jāatbalsta ar pienācīgi finansētu kopējo lauksaimniecības politiku laikposmam pēc 2027. gada, kas aizsargās Eiropas pārtikas ražošanu un nodrošinās tās noturību. Lauksaimniecība un dinamiskas lauku kopienas būs ilgtspējīgas tikai tad, ja līdzsvarotā veidā tiks apmierinātas ekonomiskās, sociālās un vidiskās vajadzības;

— atbalsta spēcīgas sociālās ekonomikas attīstību, īstenojot Sociālās ekonomikas padomes ieteikumu stiprināt sociāli atbildīgu uzņēmējdarbības praksi un sabiedrisko labumu. Sk. Ljēžas ceļvedi sociālajai ekonomikai Eiropas Savienībā;

— Atzīst, ka klimata krīze nozīmē paradigmas maiņu: ir jānodrošina zaļā, sociālā un zilā kursa un ar tiem saistīto ES programmu īstenošana kā savstarpēji saistītas politikas jomas. Ir jāveic pasākumi ES un valstu līmenī, lai prognozētu klimata pārmaiņu sekas un novērtētu to izmaksas (plūdu, vāju augkopības ražu, sausuma un citu apstākļu dēļ). Jāatzīst iedzīvotāji par aktīviem dalībniekiem un viņu kā enerģiju ražojošu patērētāju loma, kas tiek veicināta klimatiskās pārkārtošanās procesā;

— atbalsta taisnīgas un godīgas pārkārtošanās garantēšanu ikvienam, veicinot Eiropas taisnīgas pārkārtošanās politikas satvaru (*JTPF*), lai panāktu pāreju uz ilgtspējīgu un dekarbonizētu ekonomiku, un nodrošinot, ka šīs pārmaiņas dod labumu plašākai sabiedrībai, nevienu neatstāj novārtā un balstās uz paaudžu kohēziju un solidaritāti. EESK uzsver, ka taisnīgas pārkārtošanās politikas satvars būtu jāpapildina ar tādiem ES politikas pasākumiem, kas uzņēmumiem dotu iespēju kļūt konkurētspējīgiem taisnīgā veidā, ilgtspējīgiem, spēcīgākiem un noturīgākiem un – ar sociālā dialoga palīdzību – ietekmēt taisnīgo pārkārtošanos tā, lai tās centrā būtu cilvēki, tā atbilstu vietējiem apstākļiem un ar to tiktu izmantotas iespējas;

— atzinīgi vērtē lēmumu 2026.–2032. gada periodā ES Sociālajam klimata fondam piešķirt 86 miljardus EUR. Papildu finansējums no ES Klimatadaptācijas fonda, Kohēzijas fonda, Taisnīgas pārkārtošanās fonda un Atveseļošanas un noturības mehānisma būtu jāparedz arī mērķim mazināt klimata krīzes negatīvo ietekmi, it īpaši ietekmi uz visneaizsargātākajiem;

— norāda, ka ir svarīgi apspriesties ar darba ņēmējiem, lai atbalstītu ES drošības un ilgtspējas stratēģijas pārveidojošo dimensiju, kā arī prognozētu revolucionāru tehnoloģiju, piemēram, mākslīgā intelekta, ietekmi. Lai panāktu taisnīgu pārkārtošanos darba pasaulē, sociālo partneru rīcībā visos līmeņos vajadzētu būt efektīviem apspriešanās mehānismiem un pienācīgam satvaram, tostarp sociālajam dialogam un koplīgumiem, ko papildina efektīvs pilsoniskais dialogs ar attiecīgajām ieinteresētajām personām;

— uzskata, ka ir obligāti jāveic turpmāki pasākumi, lai izveidotu efektīvu, integrētu KTS un pilnvērtīgu banku savienību, aptverot visas dalībvalstis, lai turpinātu saskaņošanu un pārrobežu šķēršļu novēršanu, vienlaikus nodrošinot pareizu regulējumu un uzraudzību nolūkā saglabāt finanšu stabilitāti, aizsargāt patērētājus, ieguldītājus un noguldītājus un panākt stabilu vienoto tirgu.

7. **Drošības sociālā dimensija: nodarbinātība, prasmes un taisnīga pārkārtošanās**

7.1. 2024. gada 16. aprīļa Lailpas (*La Hulpe*) deklarācijā, kas pieņemta ES Padomes Beļģijas prezidentūras laikā, ir uzsvērts, ka tagad, daudzkāršu izaicinājumu laikā, Eiropas Savienībai vairāk nekā jebkad agrāk ir jāievēro savas pamatvērtības – vienlīdzība un sociālais progress – ko EESK stingri atbalsta ([2]).

7.2. Saskaroties ar klimata un demogrāfiskajām pārmaiņām, digitālo un zaļo pārkārtošanos un globālām ekonomikas un drošības problēmām, ar ES sociālo dimensiju drošības programma būtu jāpiesaista augsti konkurētspējīgai sociālajai tirgus ekonomikai, ilgtspējīgai izaugsmei un pilnīgai nodarbinātībai, tiecoties uz dzīves un darba apstākļu augšupēju konverģenci.

7.3. Ja sabiedrība ir sašķelta, ieguldījumi drošībā un aizsardzībā ir neefektīvi. Ieguldījumu un reformu sociālajai dimensijai vajadzētu būt neatņemamai drošības programmas sastāvdaļai. Saglabājot saikni ar ANO programmu 2030. gadam kā visaptverošu politikas satvaru, ES ekonomikas un sociālajam modelim būtu jānodrošina, ka vienotā tirgus priekšrocības, kas balstītas uz vienotu valūtu, taisnīgā un līdzsvarotā veidā sniedz labumu ikvienam.

7.4. Sākoties jaunam likumdošanas periodam, ES tiek aicināta risināt steidzamas problēmas sociālajā jomā. EESK uzskata, ka vispirms ir jāpievēršas tām problēmām, kuras var kaitēt dažādiem drošības programmas aspektiem, un tām, kuras vienlaikus skar ikvienu cilvēku.

7.5. Nabadzības un sociālās atstumtības riska rādītājs dažādās vecuma grupās ievērojami atšķiras, un visvairāk skarti ir bērni un vecāka gadagājuma cilvēki. Dzīves dārdzības krīzes dēļ ir palielinājusies enerģētiskā nabadzība, kā rezultātā tiek zaudēti arī cenas ziņā pieejami mājokļi. Valstīs, kurās pirktspējas zuduma dēļ algas atpaliek no inflācijas, ir pieaugusi nodarbinātu personu nabadzība. Tas saasina nevienlīdzību starp cilvēkiem un palielina sabiedrības sašķeltību.

7.6. Zaļā un digitālā pārkārtošanās rada jaunas darbvietas un prasa jaunas prasmes, taču rada neskaidrības darba ņēmējiem, kuriem ir jāapmierina šīs jaunās prasības. Sociālais dialogs, kas varētu palīdzēt darba ņēmējiem un uzņēmumiem prognozēt pārmaiņas, dažās dalībvalstīs ir vājš darba koplīguma slēgšanas sarunu zemā tvēruma dēļ. Darbaspēka trūkums ir saistīts ar šādiem faktoriem: demogrāfiskā attīstība; dažu ekonomikas nozaru nepievilcīgums, tostarp sliktu darba apstākļu dēļ; tehnoloģiskās pārmaiņas, jaunas darbvietas, ko radījusi zaļā un digitālā pārveide; darbaspēkam trūkst darba tirgus prasībām atbilstošu prasmju.

7.7. Starp vienotā tirgus kodolu un perifēriju, kā arī starp pilsētām un lauku apvidiem rodas reģionāla nevienlīdzība. Šādu nevienlīdzību var saasināt atšķirīga algu dinamika. Lauku apvidiem ir izšķiroša nozīme ekonomiskajā un sociālajā kohēzijā, lauksaimniecībā un ilgtspējīgās pārtikas sistēmās.

7.8. Viena no problēmām joprojām ir darba ņēmēju veselība un drošība, it īpaši attiecībā uz nelaimes gadījumiem darbā un arodslimībām. Lai uzlabotu darba vidi, profilakses pasākumos var palīdzēt labāko tehnoloģiju izmantošana.

7.9. Dažās valstīs dramatisku apmēru ir sasnieguši bezdarbs un sieviešu atstumtība. Ir panākts progress attiecībā uz vienlīdzīgām iespējām vīriešiem un sievietēm, taču attiecībā uz vadošiem amatiem tas vēl nebūt nav apmierinošs. Neraugoties uz ES tiesisko regulējumu, joprojām pastāv diskriminācija, un tā skar konkrētas grupas, piemēram, jauniešus, cilvēkus ar invaliditāti, migrantu izcelsmes darba ņēmējus un *LGBTQIA+* kopienas. Sabiedrības novecošana prasa aprūpes pakalpojumus par pieņemamu cenu, lai tiktu nodrošināta cilvēka cienīga dzīve.

7.10. Ja sociālo ieguldījumu politika ir pienācīgi izstrādāta, tā var pozitīvi ietekmēt ekonomikas izaugsmi, ražīgumu un iekļaujošu un ilgtspējīgu konkurētspēju, kas ir būtiska, lai Eiropā saglabātu labas darbvietas ([3]), un tā ir daļa no iepriekš aprakstīto problēmu risinājumiem. Eiropas Savienībai un tās dalībvalstīm kā kopīga politiska apņemšanās būtu jāturpina īstenot reformas un politikas pasākumus Eiropas sociālo tiesību pīlāra (ESTP) ietvaros.

([2]) OV C, C/2024/4056, 12.7.2024., ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/4056/oj.

([3]) Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums – Ilgtermiņā iekļaujošas izaugsmes veicināšana ar reformām un ieguldījumiem (OV C, C/2024/3378, 31.5.2024., ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/3378/oj) un Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums (a) Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai Vienotajam tirgum 30 gadi (COM(2023) 162 final) (b) Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai ES ilgtermiņa konkurētspēja: skatījums pēc 2030. gada (OV C, C/2024/4056, 12.7.2024., ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/4056/oj).

7.11. Attiecībā uz subsidiaritātes un proporcionalitātes principu iepriekš izklāstīto problēmu risināšanai būtu jāizmanto dažādi ES instrumenti, lai veidotu saliedētu sabiedrību, kas nodrošina augstāku drošības līmeni Eiropas Savienībai, tās iedzīvotājiem un ekonomikai.

7.12. Sociālā politika būtu jāatbalsta, labāk izmantojot kohēzijas politikas programmas, tostarp Eiropas Sociālo fondu Plus (ESF+), papildinājumā ar valstu finansētām un privātā sektora līdzfinansētām politikas iniciatīvām. Izšķiroša nozīme ir holistiskai, koordinētai un integrētai politikas pieejai ES līmenī. Tas varētu ietvert tādu ES budžetu, kas labāk atbilst sociālajām prasībām un tiktu īstenots, izmantojot reformēto Eiropas pusgadu un tā sociālās konverģences sistēmu saskaņā ar stabilu ekonomikas, sociālo un finanšu politiku.

7.13. Turklāt sociālās aizsardzības sistēmas un sociālā politika ļauj dalībvalstīm pildīt savus pienākumus sociālajā jomā un cilvēktiesību jomā. Mūsu sociālais modelis padara ES unikālu un pozitīvi atšķir to no konkurentiem. ESTP mērķis ir uzlabot sociālo kohēziju un efektīvi apkarot nabadzību, atkārtoti apstiprinot, ka sociālās tiesības ir ES politikas neatņemama sastāvdaļa un ka pastāv skaidra saikne starp šo pīlāru un citiem ES instrumentiem, kas saistīti ar sociālajiem izdevumiem. Lai sekotu līdzi progresam un nodrošinātu, ka sociālā politika tiek pienācīgi finansēta un īstenota, izšķiroši svarīgi būs stiprināt minētā pīlāra un Eiropas pusgada procesa savstarpējo saikni.

7.14. Pārskatītajiem ekonomikas pārvaldības reformas noteikumiem ir jāatbalsta izaugsmi veicinošas strukturālās reformas un publiskās investīcijas, kā arī jāpalielina līdzatbildība par plāniem dalībvalstīs. Šiem noteikumiem nevajadzētu kaitēt publiskajiem izdevumiem, kas paredzēti pamatpakalpojumiem, piemēram, veselības aprūpes sistēmām, izglītībai un tiesiskumam, ietekmējot to kvalitāti un iekļautību. Lai novērstu iespējamo negatīvo ietekmi, ES fiskālajai telpai ir izšķiroša nozīme sociālo izdevumu stabilizēšanā un investīciju veicināšanā. Ar ES finansētiem ieguldījumiem būtu jāfinansē arī Eiropas sabiedriskie labumi, no kuriem daži ir minēti iepriekš. Labi izstrādāti sociālie ieguldījumi un reformas, pateicoties to ietekmei uz cilvēkiem un ražīgumu, var radīt ievērojamu atdevi ekonomikas izaugsmē, tostarp spēcīgākas inovācijas spējas, jaunu tehnoloģiju apguvi un nodarbinātības iespējas. Vienlaikus valstu valdībām ir jāpārskata un jānodrošina, ka to sociālās aizsardzības sistēmām ir pietiekami resursi jomās, kurās sociālais atbalsts ir vajadzīgs visvairāk. Sociālajai infrastruktūrai un tīkliem, it īpaši tiem, kas saistīti ar sociālo aizsardzību, ir vajadzīgs pienācīgs finansējums.

7.15. Šajā sakarā ir ļoti svarīgi, lai valdības ieņemtu skaidru nostāju attiecībā uz valstu nodokļu sistēmu koordinēšanu nolūkā apturēt nodokļu bāzes samazināšanos, apkarot nodokļu dempingu un izvairīšanos no nodokļu maksāšanas un pilnībā izmantot palielinātos nodokļu ieņēmumus, lai palielinātu ES pašu resursus ekonomiskajiem ieguldījumiem un sociālajai un teritoriālajai kohēzijai.

7.16. Sociālajam dialogam visos līmeņos var būt nozīmīga loma Eiropas uzņēmumu izaugsmes, produktivitātes, nodarbinātības un konkurētspējas veicināšanā pasaules tirgos, vienlaikus palīdzot uzlabot darba apstākļus un darba ņēmēju labbūtību. Gan sociālajiem partneriem, gan dalībvalstīm joprojām ir izaicinājums nodrošināt labi funkcionējoša sociālā dialoga, tostarp darba koplīguma slēgšanas sarunu, plašāku tvērumu.

7.17. Ir ārkārtīgi svarīgi stiprināt sociālo un pilsonisko dialogu, lai nodrošinātu, ka cilvēkiem ir aktīva loma pašreizējo būtisko pārkārtošanās norišu pārvaldībā. Sociālais dialogs paver ceļu koplīguma sarunām, kā arī darba ņēmēju tiesībām uz informāciju un konsultācijām un lielāku līdzdalību saskaņā ar valstu tiesību aktiem un praksi. Šādi instrumenti ir vajadzīgi, lai darbavietu pielāgotu jauno tehnoloģiju, digitalizācijas un mākslīgā intelekta ietekmei un modernizētu darba apstākļus un darba ņēmēju tiesības, kas var ietvert arī notiekošās debates ES iestādēs par tiesībām būt bezsaistē.

7.18. EESK

— aicina Eiropas Komisiju uzraudzīt visu pašreizējo iniciatīvu īstenošanu un vajadzības gadījumā iesniegt jaunas leģislatīvas un neleģislatīvas iniciatīvas;

— norāda, ka ESTP arī turpmāk būtu jāizmanto, lai virzītu darbu pie sociālās kohēzijas un darba apstākļu uzlabošanas, līdztekus centieniem īstenot ESTP rīcības plānu un sasniegt 2030. gada mērķus nodarbinātības, izglītības, prasmju un nabadzības jomā;

— aicina Eiropas Komisiju saistībā ar pielāgošanos mākslīgā intelekta izmantošanai uzraudzīt risinājumus, kas jau ir iekļauti ES un valstu tiesību aktos par veselību un drošību, darba organizāciju un darba apstākļiem, un nodrošināt, ka tiek izmantota cilvēkcentrēta pieeja (piemēram, algoritmiskā pārvaldība);

— aicina Eiropas Komisiju veicināt Eiropas sociālā dialoga rezultativitāti un atbalstīt sociālā dialoga īstenošanu valstu līmenī; norāda, ka šajā ziņā vērtīgs instruments būtu Eiropas pusgada sociālās konverģences sistēma;

— aicina ES iestādes atzīt un novērtēt pilsoniskās sabiedrības organizācijas kā nozīmīgs dalībnieces taisnīgas pārkārtošanās izstrādē un īstenošanā. Pateicoties mijiedarbībai ar vietējām pašvaldībām un to spējai šo tematu pārnest no politiskās arēnas tieši uz kopienu, PSO palīdz atbalstīt visneaizsargātākos un tos, kuri ir mazāk spējīgi pielāgoties pārmaiņām;

— aicina ES iestādes saistībā ar nākamo DFS apsvērt piemērotus finanšu instrumentus uz nākotni orientētiem sociālajiem ieguldījumiem, kas saistīti ar nepieciešamību nodrošināt Eiropas sabiedrisko labumu; drošība (piemēram, pārtikas sistēmās, ūdensapgādē, energoapgādē un sadalē, pētniecībā un inovācijā, piekļuvē informācijai un stratēģiskajai infrastruktūrai), veselība, izglītība un labbūtība;

— aicina ES iestādes izvērtēt, vai ir vajadzīgs finanšu instruments, kura pamatā būtu *SURE* programmas pieredze, lai stabilizētu dalībvalstu sociālos izdevumus ārēju ekonomikas satricinājumu gadījumā;

— aicina Eiropas Komisiju uzraudzīt un novērtēt dzimumu līdztiesības stratēģiju, kas beigsies 2025. gadā, un steidzami uzsākt jaunas stratēģijas izstrādi;

— aicina Eiropas Komisiju novērtēt citu līdztiesības stratēģiju rezultātus un attiecīgi rīkoties, lai turpinātu veidot Savienību, kurā valda līdztiesība; tas varētu ietvert Līdztiesības ģenerāldirektorāta izveidi Eiropas Komisijā;

— aicina uzlabot Garantiju jauniešiem un līdzīgas programmas, piemēram, iniciatīvu *ALMA* ("Tiecies, mācies, apgūsti, sasniedz"), kas piedāvā darba iespējas jauniešiem, tostarp tiem, kuri nemācās, nestrādā un neapgūst arodu (*NEET*), un veikt pasākumus, lai stiprinātu citas programmas, ar kurām risina ilgtermiņa bezdarba problēmu. Ir vajadzīgs Eiropas Garantijas bērniem novērtējums, lai uzraudzītu progresu tās mērķu sasniegšanā;

— aicina ES iestādes un dalībvalstis izstrādāt mērķtiecīgus pasākumus darbaspēka palielināšanai, lai risinātu demogrāfiskās problēmas, ar mērķi panākt stabilu nodarbinātību, kas tiek atbalstīta ar aktīvu darba tirgus politiku un sociālo dialogu. EESK cieši uzraudzīs Eiropas līmeņa iniciatīvu aizliegt neapmaksātu un fiktīvu stažēšanos;

— aicina izstrādāt arodveselības un darba drošības stratēģijas, kuru mērķis būtu nodrošināt, ka nāves gadījumu un nelaimes gadījumu darbā skaits ir nulle, un pastiprināt cīņu pret arodslimībām. Būtu jāpastiprina preventīvie pasākumi, izmantojot jaunas tehnoloģijas, tostarp mākslīgo intelektu. Šajās stratēģijās būtu jāpievēršas arī iespējamajiem riskiem, kas izriet no digitālajām un demogrāfiskajām pārmaiņām darbavietā, kā arī darba ņēmēju aizsardzības pasākumiem pret patogēnu vai bīstamu faktoru iedarbību un psihosociālajiem riskiem;

— aicina dalībvalstis pienācīgi īstenot Direktīvu par adekvātu minimālo algu, kuras mērķis ir arī mobilizēt sociālo dialogu un darba koplīguma slēgšanas sarunas visos līmeņos. Tas palīdzēs atbalstīt darba ņēmējus un uzņēmumus, it īpaši MVU, prognozēt pārmaiņas, ko ievieš zaļā un digitālā pārkārtošanās un kas daudzās valstīs sociālajiem partneriem rada problēmas attiecībā uz darba koplīguma slēgšanas sarunu tvērumu;

— atzīst pasākuma "Jūsu Eiropa, jūsu lēmumi" (*YEYS*) ([4]) aicinājumu ieviest īpašas nodokļu pamatnostādnes precēm un pakalpojumiem, kam ir negatīva ietekme uz klimatu, piemēram, luksusprecēm. Šo nodokļu radītie ieņēmumi būtu jāizmanto, lai finansētu klimatam labvēlīgas iniciatīvas un pasākumus, atbalstot ES apņemšanos veidot ilgtspējīgu un zaļu ekonomiku.

8. **Veselības un pienācīgu dzīves apstākļu nodrošināšana: stabila sociālā dimensija**

8.1. Covid-19 sekas, enerģētikas krīze, ko izraisīja Krievijas agresija pret Ukrainu, un tās radītā augstā inflācija ir pamats daudzu cilvēku bažām. Dažās valstīs nabadzības līmenim ir tendence samazināties, bet citās, it īpaši attālos reģionos, ir pieaugusi absolūtā nabadzība vecāka gadagājuma cilvēku un sieviešu vidū. Ir jādara daudz vairāk, lai sasniegtu Eiropas mērķi līdz 2030. gadam atbrīvot no nabadzības 25 miljonus cilvēku, tostarp apkarojot sistēmisku nabadzību, bērnu nabadzību un nodarbinātu personu nabadzību.

([4]) "Jūsu Eiropa, jūsu lēmumi!" (*YEYS*) ir EESK notiekošs gadskārtējs jaunatnes pasākums. Kopsavilkuma ziņojumā izklāstīti pieci galvenie ieteikumi no "Jūsu Eiropa, jūsu lēmumi 2024", kurus formulējuši un par kuriem balsojuši jaunatnes pārstāvji.

8.2. Lai risinātu pašreizējās un turpmākās sociālās problēmas, pamatojoties uz ANO programmu 2030. gadam, mums ir vajadzīgs atjaunots sociālais līgums Eiropai, lai nodrošinātu sociālās tiesības, dzimumu līdztiesību un labākus dzīves un darba apstākļus, vienlaikus apkarojot nabadzību un sociālo atstumtību un uzlabojot augšupēju konverģenci Eiropas Savienībā ([5]).

8.3. EESK norāda, ka ir svarīgi visās ES politikas jomās, programmās un stratēģijās integrēt invaliditātes aspektu. Tas nozīmē arī to, ka ir jānodrošina personām ar invaliditāti vienlīdzīga piekļuve izglītībai, nodarbinātībai un sociālajiem pakalpojumiem. Būtu jāizstrādā politika ar mērķi likvidēt šķēršļus un veicināt personu ar invaliditāti pilnīgu iekļaušanu visos sabiedrības aspektos, tādējādi veicinot iekļaujošāku un taisnīgāku ES.

8.4. Demogrāfiskās pārmaiņas ar zemu dzimstības līmeni un sabiedrības novecošanu Eiropā palielinās pieprasījumu pēc kvalitatīviem veselības aprūpes un sociālajiem pakalpojumiem, kuriem jābūt pieejamiem visiem. Sociālās aizsardzības sistēmām jābūt ilgtspējīgām, lai tās varētu sniegt labumu arī nākamajām paaudzēm. Resursi ir jāiegulda kvalifikācijas struktūrās un efektīvu sabiedrisko pakalpojumu un pārvaldes iestāžu nodrošināšanā ar pietiekamu, motivētu, pienācīgi atalgotu un labi kvalificētu un apmācītu personālu visos līmeņos.

8.5. Padomes prezidentvalsts Beļģijas izstrādātajā Lježas deklarācijā tika atzīti cenas ziņā pieejami, pienācīgi un ilgtspējīgi mājokļi visiem. EESK aicina izveidot ES platformu, kas atbalstītu valstu, reģionālās un vietējās partnerības nolūkā izbeigt atstumtību mājokļu jomā.

8.6. Eiropas veselības savienības mērķis ir garantēt cenas ziņā pieejamu, piekļūstamu, kvalitatīvu, profilaktisku un ārstniecisku veselības aprūpi. Veselības savienība tika izveidota pēc Covid-19 pandēmijas, un tā ietver krīžgatavību, visaptverošu pieeju psihoemocionālajai veselībai, vēža uzveikšanu, kā arī stratēģisko autonomiju un farmācijas tiesību aktu reformu. ES Stratēģiskā programma 2024.–2029. gadam ir jākoncentrē uz veselību, gan balstoties uz iepriekšējo pilnvaru laikā panākto progresu, gan turpinot to paplašināt, tostarp par prioritāti nosakot retās slimības un to sekas, stiprinot sadarbību, lai novērstu sadrumstalotību un nevienlīdzību starp valstu veselības aprūpes sistēmām.

8.7. EESK

— aicina rīkoties saistībā ar IAM un izstrādāt visaptverošu ES nabadzības apkarošanas stratēģiju, kurā jāiekļauj saskaņoti visu dalībvalstu centieni samazināt nabadzību. Šajā stratēģijā būtu jāpievēršas gan tūlītējām vajadzībām, gan sistēmiskiem jautājumiem, piemēram, ienākumu nevienlīdzībai un sociālo pakalpojumu nepieejamībai. Tā būtu jāsaskaņo ar ESTP, un tajā būtu jāiekļauj dalībvalstu paraugprakse, lai nodrošinātu efektīvu un ilgtspējīgu nabadzības samazināšanu visā Eiropas Savienībā;

— atbalsta ierosinājumu iecelt komisāru, kurš būtu atbildīgs par mājokļiem un kuram būtu īpašs portfelis un attiecīgs ģenerāldirektorāts, un pieņemt holistisku pieeju, izstrādājot Eiropas rīcības plānu sociālo mājokļu jomā, lai risinātu mājokļu krīzi. Ar šādu rīcības plānu būtu jāmobilizē nākamās DFS finansējums un jānodrošina cenas ziņā pieejami, pienācīgi un ilgtspējīgi mājokļi visiem. Īpašs uzsvars būtu jāliek uz to, lai nodrošinātu, ka mājokļu politika atbilst neaizsargātu grupu, tostarp vecāka gadagājuma cilvēku, personu ar invaliditāti un ģimeņu ar zemiem ienākumiem, vajadzībām;

— uzsver, ka energoapgāde tiek uzskatīta par vispārējas nozīmes pakalpojumu. Ar ES tiesisko regulējumu būtu jārada apstākļi videi draudzīgai, cenas ziņā pieejamai, piekļūstamai un uzticamai energoapgādei, kā noteikts Enerģētikas savienības ietvaros;

— aicina Komisiju jaunā pilnvaru termiņa laikā īstenot Personu ar invaliditāti tiesību stratēģiju kopā ar spēcīgo programmu invaliditātes tiesību jomā. Tāpēc Komisijai būtu jāsagatavo rīcības plāns ar iniciatīvām attiecībā uz politikas pasākumiem, programmām un leģislatīvo darbu. Ar šo rīcības plānu būtu jācenšas nodrošināt personu ar invaliditāti iekļaušanu un vienlīdzīgu attieksmi pret viņām saskaņā ar ANO Konvenciju par personu ar invaliditāti tiesībām;

— aicina izmantot pieeju "Viena veselība", lai aizsargātu iedzīvotāju labbūtību un garantētu piekļuvi ūdenim, pārtikas nekaitīgumu un suverenitāti, kā arī piekļuvi ilgtspējīgai veselības aprūpei un sociālajiem pakalpojumiem kā sabiedriskajiem labumiem;

([5]) Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums – Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam un Padomei – 2023. gada stratēģiskās prognozēšanas ziņojums Ilgtspēja un cilvēku labbūtība Eiropas atvērtās stratēģiskās autonomijas centrā (OV C, C/2024/4057, 12.7.2024., ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/4057/oj).

— atzīst brīvo profesiju, MVU, citu ieinteresēto personu un pilsoniskās sabiedrības organizāciju nozīmi centienos vietējās kopienas padarīt noturīgākas, taisnīgākas, veselīgākas, ilgtspējīgākas un sociāli taisnīgākas; uzsver, ka aktīva vides saglabāšana ir būtiska ilgtspējīgai nākotnei;

— norāda, ka veselības politika nepastāv vakuumā; tā ir ES ekonomikai kritiski svarīga nozare līdzās enerģētikai, pārtikas nodrošinājumam un tehnoloģijām. Tāpēc veselības aprūpe būtu jāuzskata par publisku sociālo ieguldījumu, nevis par izmaksām. Ir jāpieliek pūles, lai palielinātu ieguldījumus gan profilaksē, gan veselības aprūpes ilgtermiņa ilgtspējas garantēšanā saskaņā ar koncepciju "Tiesības uz veselību", kas Konferencē par Eiropas nākotni tika ierindota starp prioritātēm;

— aicina ES steidzami rīkoties, lai izveidotu pilnvērtīgu Eiropas veselības savienību, un veikt būtiskus ieguldījumus kopīgos medicīniskās pētniecības projektos, kā tas tika darīts, reaģējot uz Covid-19; mudina ES ieviest rīcības plānu reto slimību jomā un atzīt, ka iedzīvotājiem ir tiesības uz kvalitatīvu, cenas ziņā pieejamu un piekļūstamu veselības aprūpi, kas jānosaka Eiropas veselības garantijā;

— uzsver, ka ir vajadzīga paradigmas maiņa, kurā būtu atzīta aprūpes vērtība mūsu sabiedrībā, pamatojoties uz Eiropas Aprūpes stratēģiju; aicina pieņemt Eiropas aprūpes garantiju, nodrošinot piekļuvi cenas ziņā pieejamai un kvalitatīvai aprūpei visiem, kam tā ir vajadzīga. Garantijai būtu jāiespēcina tie, kuriem nepieciešama aprūpe, vienlaikus atbalstot viņu aprūpētājus un atbrīvojot sievietes no neapmaksātu aprūpes pienākumu sloga;

— aicina arī piešķirt ES papildu finansējumu, lai atbalstītu dalībvalstis centienos paplašināt un pilnveidot aprūpes pakalpojumus un uzlabot to tvērumu. Ieguldījumi aprūpes ekonomikā ir būtiski, lai uzlabotu dzīves kvalitāti visiem, it īpaši visneaizsargātākajiem;

— atzīst aprūpes un ar to saistītā darba vērtību mūsu sabiedrībā un aprūpes ekonomikas potenciālu radīt kvalitatīvas darbvietas un pienācīgus darba apstākļus aprūpes darbiniekiem, tostarp mājsaimniecībās nodarbinātajiem. Jāveic pasākumi, lai veselības aprūpes nozarē piesaistītu jaunus darba ņēmējus un ieguldītu izglītotā, kvalificētā, dzimumu ziņā līdzsvarotā un motivētā darbaspēkā, kas tiek augstu vērtēts sabiedrībā un pienācīgi atalgots. Šiem pasākumiem būs izšķiroša nozīme, lai dalībvalstīs nodrošinātu noturīgu un kvalitatīvu veselības aprūpi;

— uzsver nepieciešamību virzīties uz stratēģiju, kas balstīta uz cilvēka cienīgu novecošanu un paaudžu solidaritāti, un aicina izstrādāt Eiropas stratēģiju vecāka gadagājuma cilvēkiem;

— atzīst pasākuma "Jūsu Eiropa, jūsu lēmumi" aicinājumu izstrādāt standartizētu kopēju stratēģiju seksuālo un reproduktīvo tiesību jomā visā Eiropas Savienībā. Šādai stratēģijai būtu jāgarantē piekļuve visaptverošiem seksuālās un reproduktīvās veselības pakalpojumiem visiem, veicinot dzimumu līdztiesību un aizsargājot pamattiesības.

9. **Pilsoņu līdzdalība, stabila pilsoniskā telpa un jēgpilns pilsoniskais dialogs**

9.1. Pēc iedzīvotāju domām, līdzdalība ir būtisks Eiropas demokrātijas elements, kas ir ES politikas uzticamības un leģitimēšanas priekšnoteikums. Līdzdalības demokrātijas koncepcija ir nostiprināta Līguma par Eiropas Savienību (LES) 11. pantā, kas nosaka pilsoņu tiesības piedalīties Savienības demokrātiskajā dzīvē un iestāžu apņemšanos apspriesties un pieņemt lēmumus pēc iespējas plašāk un pārredzamāk.

9.2. Iedzīvotāji Konferencē par Eiropas nākotni apšaubīja ES lēmumu pieņemšanas procesu un lūdza lēmumu pieņemšanā un rīcībā ieviest lielāku elastību, it īpaši saskarē ar steidzamiem globāliem izaicinājumiem.

9.3. Lai stiprinātu gan pilsonisko atbildību, gan demokrātiskā procesa uzticamību, ir svarīgi nodrošināt, ka visu vecumu cilvēkiem ir iespējas iesaistīties pilsoniskajā dzīvē un sniegt tajā savu ieguldījumu. Izmantojot stabilu strukturētas līdzdalības sistēmu un balstoties uz inovāciju, iesaisti un apņēmību, jaunieši var palīdzēt veidot ES nākotni. Neatkarīgas, brīvas un reprezentatīvas PSO ir demokrātiskas sabiedrības garantija, un tām jāuzņemas nozīmīga loma ES rīcībpolitiku izstrādē, īstenošanā un uzraudzībā. PSO ir kolektīvas iesaistīšanās izpausmes kanāls: tas papildina tiešas iedzīvotāju līdzdalības veidus, kādos tiek pausts individuāls viedoklis, tādējādi nodrošinot pretsvaru jebkādiem dalībvalstu mēģinājumus apspiest pilsonisko telpu.

9.4. Sociālo partneru organizācijas ir organizētas pilsoniskās sabiedrības būtiska sastāvdaļa. Tomēr, veidojot ekonomikas, darba un sociālo politiku, kas veicina dzīves un darba apstākļu augšupvērsto konverģenci dalībvalstīs, atzītiem sociālajiem partneriem ir konkrēta funkcija. Šī funkcija, kas jānošķir no pilsoniskā dialoga, būtu pilnībā jāatzīst un jāievēro sociālā dialoga struktūrās un procesos visos līmeņos.

9.5. EESK ar bažām norāda uz norisēm dažās dalībvalstīs, kas ir samazinājušas PSO darbības iespējas, lai gan šīm organizācijām ir nozīmīga loma pamattiesību un pamatbrīvību aizsardzībā un cīņā pret pieaugošo populisma tendenci. Eiropas Savienībai ir jāturpina cīnīties pret šīm norisēm, izmantojot 7. panta procedūras un iesaldējot Eiropas līdzekļus, kas paredzēti dalībvalstīm, kuras neievēro tiesiskumu, tiesu sistēmas neatkarību vai pamattiesības, piemēram, biedrošanās brīvību vai vārda brīvību, vai kuras ierobežo preses un mediju brīvību, lai manipulētu ar publisko diskursu. Diskriminējošas sabiedrības nav saderīgas ar ES, kas tiecas uz līdzsvarotu ekonomisko labklājību, sociālo progresu un iekļautību.

9.6. Iedzīvotāji vēl nekad nav tik skaidri izteikušies par to, ko viņi vēlas. Eiropas Savienībā pieņemot lēmumus, viņu viedoklis ir jāuzklausa, izmantojot līdzdalības un e-demokrātijas instrumentus, piemēram, Eiropas pilsoņu iniciatīvu, pilsoņu paneļdiskusijas un kolektīvos pakalpojumus (*crowdsourcing*) attiecībā uz pilsoņu politiskajām idejām.

9.7. Eiropai jābūt drošai, pārrobežu veicinošai telpai pilsoniskajai sabiedrībai, tostarp sociālās ekonomikas struktūrām. Visās dalībvalstīs būtu jāveicina un jāatbalsta strukturēts pilsoniskais dialogs visos pārvaldes līmeņos.

9.8. Tādēļ būtu jāstiprina pilsoniskās sabiedrības dialoga mehānismi, lai nodrošinātu strukturētu un jēgpilnu dialogu, kurā ņemtas vērā pilsoniskās zināšanas. Pašreizējā *ad hoc* un sadrumstalotā kārtība ir neatbilstoša un pārāk lielā mērā balstīta uz iesaistīto personu un dienestu labo gribu un personīgajām iniciatīvām.

9.9. EESK, būdama organizētas pilsoniskās sabiedrības viedokļa institucionālā paudēja Eiropas Savienībā, pilda izšķiroši nozīmīgu funkciju stabilas pilsoniskās telpas veicināšanā un jēgpilna pilsoniskā dialoga sekmēšanā. Ar savām plašajām ekspertzināšanām un ilglaicīgo pieredzi tā ir būtisks tilts starp ES iestādēm un dažādām pilsoniskās sabiedrības organizācijām, nodrošinot, ka politikas veidošanas procesos tiek uzklausīts to viedoklis. Tās unikālā pozīcija ļauj EESK veicināt līdzdalības demokrātiju un iestāties par dažādu ieinteresēto personu iesaistīšanu ES politikas veidošanas procesā. Nodrošinot platformu konsensa veidošanai un dialogam, EESK atbalsta tādas iekļaujošas politikas izstrādi, kas atspoguļo iedzīvotāju vajadzības un vēlmes, tādējādi palielinot ES pārvaldības leģitimitāti un efektivitāti.

9.10. Tāpēc EESK

— aicina nodrošināt strukturālu atbalstu pilsoniskās sabiedrības organizāciju lomai noturīgas sabiedrības veidošanā ar pilsoniskā un sociālā dialoga palīdzību un atzīst PSO izšķirošo nozīmi noturīgas, vienlīdzīgas un ilgtspējīgas sabiedrības veicināšanā ar vietējā līmeņa iniciatīvām. PSO nedrīkst tikt izslēgtas no lēmumu pieņemšanas par ES politiku, Eiropas un tās iedzīvotāju nākotni. Ir jāgādā par atklātu, pārredzamu un pastāvīgu dialogu ar pārstāvības apvienībām un pilsonisko sabiedrību ([6]). Pilsoniskajam dialogam visās ES iestādēs ir jāpiemēro standarti, lai efektīvi īstenotu LES 11. pantu ([7]);

— aicina ES iestādes uzņemties iniciatīvu un izstrādāt pilsoniskās sabiedrības stratēģiju ([8]) ar skaidru rīcības plānu. Turklāt EESK aicina izveidot gadskārtēju pilsonisko dialogu vai ieviest pilsoniskās telpas rezultātu pārskatu ([9]), kurā tiktu izvērtēts, vai ir ņemts vērā pilsoniskās sabiedrības organizāciju devums apspriešanās laikā. Šo rezultātu pārskatu varētu izmantot, lai reizi divos gados sagatavotu pilsoniskā dialoga ziņojumu, kurā tiktu izvērtēts pilsoniskais dialogs un pilsoniskās sabiedrības organizāciju efektivitāte ([10]);

([6]) Līgums par Eiropas Savienību (LES), 11. panta 2. punkts.
([7]) Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Pilsoniskā dialoga un līdzdalības demokrātijas stiprināšana ES: turpmākie pasākumi" (OV C, C/2024/2481, 23.4.2024., ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/2481/oj) (1.6., 5.4. punkts).
([8]) Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Pilsoniskā dialoga un līdzdalības demokrātijas stiprināšana ES: turpmākie pasākumi" (OV C, C/2024/2481, 23.4.2024., ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/2481/oj) (5.1. punkts).
([9]) Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Pilsoniskā dialoga un līdzdalības demokrātijas stiprināšana ES: turpmākie pasākumi" (OV C, C/2024/2481, 23.4.2024., ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/2481/oj) (1.10. punkts).
([10]) Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Pilsoniskā dialoga un līdzdalības demokrātijas stiprināšana ES: turpmākie pasākumi" (OV C, C/2024/2481, 23.4.2024., ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/2481/oj) (1.10. punkts).

— aicina rīkoties, lai iespēcinātu jauniešus kā ilgtspējīgākas ES nākotnes virzītājspēkus, un atzīst, ka tādas problēmas kā klimata pārmaiņas, digitālā pārkārtošanās un demogrāfiskās pārmaiņas ir prioritātes un izdevība jauniešiem virzīt pārmaiņas Eiropas Savienībā. Ir jānodrošina iespējas viņu strukturētai līdzdalībai un uzsvars jāliek uz to, kā viņu inovācijas spēja, ieinteresētība un apņēmība var veidot ES nākotni;

— uzskata, ka ir svarīgi atzīt un novērtēt pilsoniskās sabiedrības svarīgo lomu daudzu nozīmīgu ES politikas veidošanas aspektu, tostarp Eiropas sociālo tiesību pīlāra, īstenošanā. Pilsoniskajai sabiedrībai ir būtiska nozīme ES unikālā sociālekonomiskā modeļa saglabāšanā un ilgtspējīgas izaugsmes, sociālās kohēzijas un iekļautības veicināšanā;

— uzskata, ka brīvprātīgais darbs ir jāatzīst un jāgodina kā aktīva pilsoniskuma būtiska izpausme. Ir jāveic pasākumi, lai novērtētu un atbalstītu brīvprātīgo darbu kā pilsoniskās darbības veidu, kas sekmē pilsonisko iesaisti un līdzdalības demokrātiju, – citstarp pasludinot 2025. gadu par Eiropas Brīvprātīgā darba gadu;

— atzīst no iniciatīvas "Jūsu Eiropa, jūsu lēmumi" izrietošo prasību turpināt jauniešu iesaisti un pārstāvību ES lēmumu pieņemšanā, kā arī noteikt jauniešu kvotu Eiropas Parlamenta vēlēšanās. Tas nodrošinātu, ka jaunieši ir tiešā veidā iesaistīti Eiropas nākotnes veidošanā, veicinot iekļaujošāku un reprezentatīvāku demokrātisko procesu;

— pilnībā atbalsta iniciatīvas "Jūsu Eiropa, jūsu lēmumi" ietvaros formulēto ieteikumu ieviest stabilu tiesisko regulējumu sociālajiem medijiem, lai vērstos pret polarizāciju un dezinformāciju un mazinātu to. Šim satvaram vajadzētu būt vērstam uz mērķi saglabāt demokrātiskos procesus, aizsargāt cilvēkus no kaitīga satura un garantēt taisnīgu un informācijā balstītu publisko diskursu visā Eiropas Savienībā.

9.11. Pildot savu uzdevumu, mēs varam nodrošināt, ka šajā ES iestāžu sasaukuma periodā visas PSO varēs paust savu viedokli un uzņemties leģitīmu lomu visu cilvēku interesēs.

Briselē, 2024. gada 18. septembrī

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs
Oliver RÖPKE